

Stichting Urgente Noden Nederland

Jongvolwassenen met jeugdhulp

en de inzet van proactieve noodhulp

SUN-PROJECT JONGVOLWASSENEN
Deel 3

Stichting Urgente Noden (SUN) Nederland
Seinstraat 22, 1223 DA Hilversum
info@sunnederland.nl | www.sunnederland.nl

Voorwoord

De afgelopen jaren is veel aandacht ontstaan voor de positie van jongeren die opgroeien met jeugdhulp. De afbouw van gesloten jeugdhulp, de Hervormingsagenda Jeugd en de recente erkenning dat jongeren in gesloten instellingen niet altijd de bescherming kregen die zij nodig hadden, hebben het debat verscherpt. Tegelijkertijd blijft één ontwikkeling hardnekkig zichtbaar: voor veel jongvolwassenen is de stap naar zelfstandigheid ingewikkeld en soms ronduit kwetsbaar.

Jongvolwassenen die opgroeiden met jeugdhulp dragen vaak een geschiedenis met zich mee van instabiliteit, wisselingen van woonplek en het ontbreken van een stevig netwerk. Wanneer zij 18 jaar worden, verandert hun wereld abrupt. De jeugdhulpondersteuning waar zij als minderjarige op konden rekenen valt weg, terwijl tegelijkertijd hun verantwoordelijkheden en financiële druk toenemen. Sommige jongeren ervaren volwassen worden daarom niet als een geleidelijke overgang, maar als een sprong zonder vangnet.

Deze deelrapportage van ons project Jongvolwassenen laat zien hoe tijdige en (mens)gerichte ondersteuning het verschil voor hen kan maken. Hoe een relatief kleine financiële impuls ruimte kan creëren om een opleiding af te ronden, een veilige woonplek te behouden of simpelweg rust te ervaren. En hoe samenwerking tussen gemeenten, jeugdhulpaanbieders en noodhulpbureaus kan voorkomen dat jongvolwassenen opnieuw tussen wal en schip raken.

Met dank aan alle betrokkenen bij de pilots van het project Jongvolwassenen en de vier fondsen Femi, Fred Foundation, Fundatie van den Santheuvel, Sobbe en Janivo in het bijzonder!

Nathalie Boerebach, *directeur SUN Nederland*

Verschil tussen Jeugdhulp en Jeugdzorg
Sinds de invoering van de Jeugdwet in 2015 wordt alléén de term jeugdhulp gebruikt voor alle vormen van ondersteuning, begeleiding en behandeling aan kinderen, jongeren en hun verzorgers. Jeugdzorg is dus sinds 2015 geen officiële term meer. Als er tegenwoordig over jeugdzorg wordt gesproken, wordt meestal gerefereerd aan jeugdhulpvormen die door gespecialiseerde zorginstellingen geboden wordt.

Inhoudsopgave

Inleiding 7

A. Jeugdhulp en noodhulp 10

1. Omvang en kenmerken 10
2. Veelvoorkomende obstakels 12
3. Veelvoorkomende noodhulp 15

B. Pilot jongvolwassenen en jeugdhulp 18

4. Verloop van de pilots 21
5. Lessen uit de pilots 25

C. Conclusie en aanbevelingen 37

6. Conclusie 37
7. Aanbevelingen 43
8. Tot slot 50

Noten 51

“Ik merkte al snel dat het vernieuwende idee van het werken met een digitaal geldpotje voor jongeren in een financieel kwetsbare situatie voor veel enthousiasme zorgde binnen de gemeente. Het concept sluit heel goed aan bij de mensgerichte benadering in Zutphen, waarbij de inwoner centraal wordt gesteld. De pilot zorgde voor veel inspiratie bij de medewerkers.

Tijdens de pilot hielp ik de jongvolwassenen met de installatie van ‘het potje’ op hun telefoon, dat was een waardevolle ervaring. Ik zag veel positieve energie. Jongeren die geselecteerd werden voor deelname aan deze pilot met het geldpotje kregen een goed gevoel, omdat ze hebben ervaren dat ze gezien worden en de mogelijkheid én het vertrouwen krijgen om zelf keuzes te maken.”

Jeroen Veenstra - SUN Zutphen

Inleiding

SUN Nederland heeft, samen met zes noodhulpbureaus, een pilotproject voor jongvolwassenen in een financieel kwetsbare situatie georganiseerd. Doel van het project was om de ondersteuning van SUN-noodhulpbureaus aan jongvolwassenen in een financieel kwetsbare situatie te optimaliseren en te achterhalen welk aanbod aan jongvolwassenen effectief is. Aan de hand van interviews met stakeholders ontstond tijdens de voorverkenning een eerste beeld van veelvoorkomende obstakels die noodhulpbureaus mogelijk zouden kunnen wegnemen. Via de pilots ontstond de mogelijkheid om kennis en ervaring op te doen in het gericht ondersteunen van de doelgroep.

Opzet project in deelpilots

Het project is opgesplitst in deelpilots gericht op jongvolwassenen met een achtergrond in ‘detentie’, ‘jeugdhulp’, ‘GGZ of verslavingszorg’ en ‘asiel’. De vijfde deelpilot richtte zich specifiek op jongvolwassenen met schulden.

De pilots hebben een jaar geduurd (medio 2025-medio 2026) en er hebben in totaal 90 jongvolwassenen aan deelgenomen. Dit aantal deelnemers is in lijn met het aantal jongvolwassenen dat werd beoogd voor de pilots. Voor hen werd via het noodhulpbureau € 1.000,- ter beschikking gesteld om te besteden aan (ontwikkel)doelen die zij met hun hulpverlener hadden vastgesteld binnen de pijlers van de Big5[1] (Support - Wonen - School & Werk - Inkomen - Welzijn).

Rondom de bevindingen van elk pilotproject is een rapportage geschreven om op die manier onze ervaringen, conclusies en aanbevelingen te ontsluiten voor de noodhulpbureaus, hulp- en dienstverleners die met deze groepen werken, gemeenten en andere geïnteresseerden. De documenten samen vormen het eindrapport van dit project, maar zijn ook per onderdeel los beschikbaar.

Het project is mogelijk gemaakt via steun van een aantal charitatieve vermogensfondsen.

Drie doelen richting jongvolwassenen met schulden

Deze rapportage heeft specifiek betrekking op jongvolwassenen met jeugdhulp. SUN-noodhulpbureaus zijn tot nu toe al regelmatig betrokken bij de ondersteuning van deze doelgroep, maar tijdens deze pilot hebben we de doelgroep en hun hulpvraag anders benaderd en de contacten met de betrokken hulpverleners geïntensiveerd.

De pilot had drie doelen:

1. voorkomen dat jongvolwassenen onnodig (afg)lijden vanwege hun kwetsbare financiële situatie en hen ondersteunen zodat er perspectief ontstaat en een situatie wordt verzacht, gestabiliseerd of doorbroken (iets dat onmogelijk leek, mogelijk maken);
2. het benutten van de autonomie, veerkracht en competenties van jongvolwassenen door ze nadrukkelijk te betrekken bij de manier van ondersteuning;
3. ervoor zorgen dat noodhulpbureaus zo goed als mogelijk zijn uitgerust (tools en kennis) en toegerust (financieringsbronnen en/of specifieke producten) om de doelgroep te ondersteunen binnen de organisatiegrenzen en -doelen.

Leeswijzer

De rapportage begint met een korte uiteenzetting van de cijfers en problematiek op basis van onderzoek en publicaties. Daarna geeft het document een beschrijving van het verloop van de pilot en de lessen die daaruit geleerd zijn. Tot slot eindigt het document met conclusies en aanbevelingen voor noodhulpbureaus, de samenwerkingspartners van noodhulpbureaus en de politiek.

A. Jeugdhulp en noodhulp

1. Omvang en kenmerken

Jeugdhulp speelt een grote rol in het leven van een aanzienlijke groep jongeren in Nederland. In 2024 kreeg één op de negen jongvolwassenen tot 23 jaar één of meerdere vormen van jeugdhulp. 41.000 jongeren ontvingen in 2024 (intensieve) jeugdhulp met verblijf, zoals pleegzorg, residentiële jeugdhulp of gesloten jeugdhulp. Deze cijfers laten zien dat jeugdhulp geen uitzondering is, maar een structureel onderdeel van het opgroeien voor een grote groep jongeren.[2]

De impact van jeugdhulp reikt verder dan de jeugdjaren. Uit onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) blijkt dat volwassenen die eerder jeugdhulp ontvingen veel vaker opnieuw een beroep doen op hulpverlening: gemiddeld één op de vier, tegenover één op de 100 bij volwassenen zonder jeugdhulpverleden.[3] Ook binnen de maatschappelijke opvang is dit zichtbaar: van alle jongvolwassenen die zich melden vanwege dakloosheid, heeft zes op de tien een jeugdhulpachtergrond.[4] Deze cijfers onderstrepen dat intensieve jeugdhulp vaak samenhangt met en een voorspellende waarde heeft voor een minder kansrijke start van de volwassenheid.

Jeugdhulp kent een breed spectrum aan ondersteuningsvormen, variërend van laagdrempelige begeleiding tot intensieve en gedwongen hulp. Grofweg wordt onderscheid gemaakt tussen:

- 0e-lijn: algemene informatie en preventie, zoals consultatiebureaus, GGD-voorlichting en schoolcampagnes.
- 1e-lijn: vrijwillige ondersteuning, zoals huisarts, schoolmaatschappelijk werk, opvoedondersteuning en wijkteams.
- 2e-lijn: specialistische jeugdhulp, waaronder jeugd-GGZ, ambulante gezinsbehandeling en orthopedagogische begeleiding.
- 3e/4e-lijn: hoog-geïndiceerde, forensische of gedwongen hulp, zoals gesloten jeugdhulp of intensieve LVB-zorg (specialistische ondersteuning en begeleiding voor mensen met een licht verstandelijke beperking) bij gedragsproblematiek.

Sinds de invoering van de Jeugdwet (2015) zijn gemeenten verantwoordelijk voor de beschikbaarheid, toeleiding en financiering van jeugdhulp. Dat betekent dat ondersteuning zowel via gemeentelijke teams, via de huisarts of via een rechterlijke uitspraak kan worden ingezet. De organisatie Veilig Thuis (het advies- en meldpunt voor huiselijk geweld en kindermishandeling dat in opdracht van de gemeenten georganiseerd en gefinancierd wordt) speelt een centrale rol bij signalen van onveiligheid en kan onderzoek doen wanneer de ontwikkeling of veiligheid van een jongere in het geding is.

Hoewel jeugdhulp bedoeld is om jongeren te ondersteunen, is de overgang naar meerderjarigheid voor veel jongvolwassenen met jeugdhulp een kwetsbaar moment. Ondersteuning valt weg, verantwoordelijkheden nemen toe en de stap naar zelfstandigheid komt vaak sneller dan zij aankunnen. Jongvolwassenen die intensieve jeugdhulp ontvingen, hebben tijdens hun jeugd vaker te maken gehad met wisselingen van woonplek, instabiliteit in hun omgeving en het ontbreken van een stevig netwerk. Deze factoren vergroten het risico op problemen in de volwassenheid, waaronder financiële kwetsbaarheid, schooluitval, dakloosheid en psychische klachten.[5]

De jeugdhulp is de afgelopen jaren steeds meer gefragmenteerd geraakt. Door decentralisatie, een groeiend aantal aanbieders en verschillen in regionale organisatie is het stelsel complex en moeilijk te sturen. Tegelijkertijd zijn de maatschappelijke kosten sterk gestegen: waar gemeenten in 2015 nog circa € 3,6 miljard aan jeugdhulp besteedden, is dit in 2024 opgelopen tot ruim € 8,1 miljard.[6] In 2025 was er sprake van een daling van jeugdhulpgebruik en jeugdbescherming, maar of dit ook betekent dat het aantal jongeren met jeugdhulpproblemen is afgenomen is niet duidelijk.[7] De combinatie van versnippering, hoge kosten en

toenemende druk op specialistische voorzieningen heeft er de afgelopen jaren toe geleid dat de houdbaarheid van het huidige jeugdhulpstelsel ter discussie staat. De landelijke Hervormingsagenda Jeugd en de afbouw van gesloten jeugdhulp laten zien dat er breed wordt gezocht naar manieren om de jeugdhulp effectiever, eenvoudiger en toekomstbestendig te maken.

2. Veel voorkomende obstakels

Jongvolwassenen met een jeugdhulpachtergrond beschikken vaak over opvallende veerkracht. Zij hebben geleerd zich aan te passen aan wisselende situaties, verantwoordelijkheid te nemen en creatieve oplossingen te vinden wanneer ondersteuning ontbreekt. Veel jongeren tonen doorzettingsvermogen en een sterk bewustzijn van hun eigen behoeften en grenzen. Tegelijkertijd blijkt dat deze veerkracht niet altijd voldoende is om de structurele obstakels te overbruggen die zij in de overgang naar volwassenheid tegenkomen. In dit hoofdstuk beschrijven we deze obstakels, met oog voor zowel hun kracht als de extra ondersteuning die nodig is om die kracht tot bloei te laten komen.

Relaties en steun (support)

Jongvolwassenen die opgroeiden met jeugdhulp ervaren vaak een gebrek aan stabiele, duurzame relaties. Veel jongeren hebben te maken gehad met plaatsingswisselingen, wisselende begeleiders en een omgeving waarin volwassenen niet altijd langdurig aanwezig waren. Hierdoor ontbreekt vaak een stevig netwerk dat hen kan ondersteunen bij belangrijke keuzes of bij tegenslagen. Daarnaast is er regelmatig sprake van wantrouwen richting professionals, ontstaan door eerdere ervaringen met hulpverlening,[8] gedwongen trajecten of onvoorspelbare interventies.[9] Jongvolwassenen geven aan dat zij zich soms ‘alleen’ voelen in de overgang naar volwassenheid, omdat zij minder stabiele steun ervaren dan andere leeftijdsgenoten.[10] Deze combinatie van instabiliteit, beperkte steunfiguren en wantrouwen vergroot de kans op sociale isolatie, eenzaamheid, stress en het vermijden van hulp, juist op momenten waarop ondersteuning essentieel is.

Wonen

Wonen vormt een van de grootste uitdagingen voor jongvolwassenen met intensieve jeugdhulp.[11] Veel jongeren hebben tijdens hun jeugd meerdere plaatsingswisselingen meegemaakt, soms wel zes keer, waardoor zij minder ervaring hebben met een stabiele woonomgeving.[12] Bij het bereiken van de leeftijd van 18 jaar valt bij een deel van de jongvolwassenen die geen verlengde jeugdhulp wenst of krijgt, de ondersteuning weg waardoor zij versneld zelfstandig moeten wonen, vaak zonder vangnet.[13] Dit vergroot het risico op dakloosheid, tijdelijke opvangsituaties of het accepteren van woonplekken die financieel of sociaal onveilig zijn. De krapte op de woningmarkt treft deze groep extra hard: zij hebben minder financiële buffer, meestal geen ouders die garant kunnen staan en vaak geen netwerk dat kan helpen bij het vinden van woonruimte. Hierdoor belanden zij sneller in situaties met hoge woonlasten, instabiele huurcontracten of tijdelijke of ondeugdelijke woonvoorzieningen. Deze woononzekerheid werkt door in andere domeinen, zoals school, werk en welzijn, omdat een stabiele woonplek een basisvoorwaarde is voor ontwikkeling en participatie.[14]

Financiën

Een grote groep jongvolwassenen met jeugdhulp heeft geen financiële problemen, maar financiële stabiliteit is voor jongvolwassenen met intensieve jeugdhulp vaak moeilijk te bereiken. Tot hun 21e jaar hebben zij, als het niet mogelijk is om te studeren of te werken, geen recht op volledige bijstand en moeten zij vaak rondkomen van een beperkt budget,[15] terwijl zij tegelijkertijd hogere kosten hebben door zelfstandig wonen.[16] Waar leeftijdsgenoten kunnen terugvallen op ouders voor financiële steun, ontbreekt deze mogelijkheid vaak voor de meest kwetsbare jongeren met jeugdhulp. Daarnaast krijgen zij niet altijd structurele ondersteuning bij het omgaan met geld, het aanvragen of doelgericht besteden van toeslagen, het voorkomen van schulden of het plannen van uitgaven. Dit maakt hen kwetsbaar voor financiële tegenslagen, zoals onverwachte kosten of verlies van inkomen. Jongvolwassenen geven aan dat financiële stress invloed heeft op hun dagelijks functioneren, hun sociale leven en hun mentale gezondheid.

Het ontbreken van financiële bandbreedte beperkt hun mogelijkheden om mee te doen aan sociale activiteiten die voor veel leeftijdsgenoten normaal zijn, zoals uitgaan, sporten of uitstapjes. Hierdoor ontstaat het risico op sociale uitsluiting en verdere stress, wat hun ontwikkeling richting zelfstandigheid belemmert.[17]

School en werk

Voor jongvolwassenen met een jeugdhulpachtergrond is school vaak een grote uitdaging, zeker als hulp lang uitblijft of geen uitkomst biedt en de binding met school afneemt, bijvoorbeeld door verhuizingen of verblijf in een instelling. Veel jongeren met jeugdhulp ervaren mentale problemen zoals stress, angst, somberheid, trauma, concentratieproblemen of overprikkeling. Spanningen in de thuissituatie, uithuisplaatsingen of wisselingen van hulpverlening kunnen de continuïteit van school verder belemmeren.[18] Hierdoor lukt het in de periode waarin leeftijdsgenoten een diploma behalen jongeren met jeugdhulpproblemen minder vaak om aan de eisen en verwachtingen van het onderwijs te voldoen. Wanneer er later in hun leven wél meer stabiliteit ontstaat, zien veel jongvolwassenen kansen om alsnog een opleiding te volgen. Maar dan stuiten zij op nieuwe barrières. De studiefinanciering stopt bij 30 jaar, waardoor geen recht meer is op financiële ondersteuning voor een opleiding. Jongvolwassenen die afhankelijk zijn van een bijstandsuitkering durven vaak niet over te stappen naar studiefinanciering: het verlies van zekerheid brengt de angst met zich mee dat zij hun huurwoning, soms verkregen via urgentie, niet meer kunnen betalen. De gedachte om een hoge studielening aan te gaan of opnieuw in schulden te belanden kan de stap naar onderwijs ook belemmeren. Schooluitval en het ontbreken van een diploma werkt door in alle andere domeinen van de Big5: minder inkomen, minder woonzekerheid, minder welzijn en minder mogelijkheden om een toekomst op te bouwen die past bij hun talenten en ambities.[19] Bij de overgang naar werk worden eveneens knelpunten ervaren: gebrek aan begeleiding, onzekerheid over toekomstplannen en beperkte toegang tot netwerkcontacten die kunnen helpen bij het vinden van werk. Jongvolwassenen geven aan dat zij zich minder voorbereid voelen op de arbeidsmarkt en dat instabiliteit in andere domeinen, zoals wonen en financiën, het moeilijk maakt om werk vast te houden. Hierdoor blijft hun positie op de arbeidsmarkt kwetsbaar.

Welzijn

Het welzijn van jongvolwassenen met jeugdhulp staat vaak onder druk. In sommige gemeenten bestaan lange wachtlijsten, waardoor snelle hulp uitblijft en problemen verergeren.[20] Ook het wegvallen van de ondersteuning bij het bereiken van de leeftijdsgrens van 18 jaar (of maximaal 23 jaar bij verlengde jeugdhulp) vergroten de kans op psychische klachten, zoals angst, somberheid of gevoelens van isolement. Jongvolwassenen vertellen dat ze in onzekere situaties terechtkomen en zich vaak ‘alleen’ voelen in de overgang naar volwassenheid, omdat zij minder steun ervaren dan leeftijdsgenoten.[21] Instabiliteit in wonen, relaties en financiën werkt door in hun mentale gezondheid en maakt het moeilijk om een nieuwe basis op te bouwen die bijdragen aan welzijn, zoals sporten, sociale activiteiten of het onderhouden van gezonde leefgewoonten. Juist in deze levensfase, waarin veel jongvolwassenen zich richten op persoonlijke groei, sociale ontwikkeling en toekomstperspectief, ervaren jongeren met jeugdhulp dat zij achterlopen. Dit vergroot het risico op uitsluiting, terugval en het ontstaan van nieuwe hulpvragen.

3. Veelvoorkomende SUN-noodhulp

Het merendeel van de noodhulpbureaus in Nederland is aangesloten op het Datadashboard Urgente Noden. Hierin houden zij bij welke aanvragen er door hulp- en dienstverleners gedaan worden. Hoewel noodhulpbureaus niet specifiek registreren of iemand een jeugdhulpachtergrond heeft, kunnen we aan de hand van de aanvragende organisaties en casusbeschrijvingen wel een beeld schetsen van veelvoorkomende ondersteuning die geboden wordt aan jongvolwassenen met jeugdhulp. Wat opvalt is dat de ondersteuning verschilt per regio. Daarmee lijkt de gevraagde ondersteuning ook afhankelijk te zijn van lokale voorzieningen die bijvoorbeeld door een gemeente of plaatselijke organisatie wordt geboden.

In de dataset zijn ongeveer dertig aanvragende organisaties te identificeren die specifiek jeugdhulp uitvoeren. Het gaat hierbij om organisaties die vrijwillige (vrij toegankelijke en geïndiceerde) jeugdhulp aanbieden als ook organisaties die verplichte jeugdhulp of jeugdbescherming (via een rechtelijk besluit) uitvoeren. Deze organisaties hebben in de vijf jaar voorafgaand aan de pilot gezamenlijk aanvragen ingediend voor meer dan 700 jongvolwassenen tussen de 17 en 27 jaar. De aanvragen hadden betrekking op verschillende noden. De meest voorkomende categorieën en de toegekende bedragen zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Veelvoorkomende SUN-noodhulp via jeugdhulp

Categorie	Toegekende bedrag
Woninginrichting	€ 86.411
Schulden	€ 40.871
Huishoudelijke apparatuur	€ 39.467
Eerste maand huur/ borg	€ 18.469
Studie	€ 17.327

Daarnaast valt op dat noodhulp vaker verleend is aan vrouwen (61%). Van de jongvolwassenen die noodhulp via een jeugdhulporganisatie ontvingen was 64% alleenstaand, 30% alleenstaand met kinderen en 6% samenwonend (met of zonder kinderen). Bijna alle noodhulp werd verleend in de vorm van een gift (99%). In enkele gevallen ging het om een renteloze lening of een supermarktwaardebon.

Noodhulp wordt vaak aangevraagd in de overgang van jeugdhulp naar zelfstandig wonen. Jongvolwassenen hebben meestal niet de mogelijkheid gehad om te sparen en kunnen niet terugvallen op hun netwerk voor de aanschaf van de meest essentiële inrichtingskosten,

noodzakelijke apparatuur en de eerste huurbetaling. De jongeren die noodhulp ontvingen kwamen niet in aanmerking voor bijzondere bijstand, of de noodhulp is verleend omdat de aanvraagprocedure bij de gemeente niet tijdig kon worden behandeld. De noodhulp die is verleend bij schulden, betrof meestal (75%) een schuld bij een zorgverzekering of de verhuurder. Een groot deel van de aanvragen voor studiekosten (39%) had de aanschaf van een laptop als doel om een opleiding te kunnen starten of voort te zetten. De gegevens uit het Datadashboard Urgente Noden geven een gedeeltelijk inzicht in de financiële en materiele ondersteuning die in de vorm van noodhulp wordt verleend aan jongvolwassenen die jeugdhulp ontvangen. Een vollediger beeld van de financiële en materiële ondersteuning die deze doelgroep ontvangt is te realiseren door ook de gegevens van andere organisaties die zich richten op deze doelgroep in beschouwing te nemen, zoals vermogensfondsen en de Sam&- partners.

B. Pilot Jongvolwassenen en Jeugdhulp

Doelgroepgerichte aanpak jongvolwassenen

Tijdens het project Jongvolwassenen heeft SUN Nederland geëxperimenteerd met een doelgroepgerichte manier van ondersteunen. Normaliter maakt een noodhulpbureau geen onderscheid tussen leeftijdsgroepen, doelgroepen of enige andere categorisering. Het uitgangspunt is dat nood iedereen kan overkomen en aanvragen die door hulp- en dienstverleners zijn ingediend worden gewogen op basis van het besteedbaar inkomen. Prioritering of verbijzondering kan namelijk ook afleiden; als één groep in de schijnwerpers staat, dan staan de andere groepen waarschijnlijk in de schaduw.
Als er sprake is van nood en er geen andere oplossingen mogelijk zijn, dan bieden noodhulpbureaus noodhulp aan jongvolwassenen. Noodhulp kan verzachten, stabiliseren of doorbreken.[22] Financiële noodsituaties ontstaan niet altijd plotseling. Het ontstaan van nood kan een lange aanloop hebben als gevolg van een optelsom van (nadelige) omstandigheden, gebeurtenissen of escalatie van problemen. In de periode voordat de nood zichtbaar wordt, is vaak al sprake van lijden, stress en negatieve gedachten en gevoelens.

Met de focus op één specifieke doelgroep wilden SUN Nederland en de noodhulpbureaus binnen deze pilot nieuwe ideeën en inzichten opdoen en de doelgroep eerder, proactief kunnen ondersteunen. De achtergrondgedachte van proactief ondersteunen was: jongvolwassenen hebben andere ontwikkelings- en maatschappelijke opgaven dan kinderen, volwassenen of senioren. Ook vormen jongvolwassenen een financieel kwetsbare groep, doordat zij vaker te maken hebben met een laag inkomen, flexibele arbeidscontracten en betalingsproblemen (CBS).[23] Een jongvolwassene staat op de drempel van zelfstandigheid en volledige participatie in de samenleving. Als een jongvolwassene op dat moment in het leven gebukt gaat onder financiële zorgen, dan kan dat voor de rest van zijn of haar leven tekenend of zelfs problematisch zijn.
Onze gedachte bij de pilots was dat een verschuiving van curatief handelen (ingrijpen wanneer de nood al aanwezig, hoog en zichtbaar is) naar proactief handelen (ondersteuning bieden op het moment dat de risico's op de ontwikkeling van nood zichtbaar worden, maar de noodsituatie er nog niet volledig is) kan bijdragen aan het voorkomen van (urgente) nood en onoplosbare financiële problemen bij jongvolwassenen.

De insteek van de doelgroepgerichte aanpak binnen de pilot is daardoor niet zozeer 'meer jongvolwassenen ondersteunen met nood', maar het vroegtijdig bereiken van jongvolwassenen in een financieel kwetsbare situatie, die mogelijk (in de toekomst) met nood te maken kunnen krijgen. De hypothese daarbij is: door jongvolwassenen in een financieel kwetsbare positie vroegtijdig te ondersteunen kan mogelijk een neerwaarts spiraal van (afg-)lijden worden doorbroken en is het mogelijk om de autonomie, veerkracht en competenties van jongvolwassenen te benutten door ze nadrukkelijk te betrekken bij de manier van ondersteuning.

Zodoende zijn tijdens de pilots jongvolwassenen geselecteerd, die zelf weinig financiële mogelijkheden hebben en waarbij sprake is van een zekere kwetsbaarheid. Jongvolwassenen die zelf (autonoom) ideeën hadden hoe de eigen stabiele basis voor de toekomst verbeterd kon worden, kregen de beschikking over een persoonlijk Big5-budget van € 1.000,- waarmee dit gerealiseerd kon worden. Binnen de verschillende pilots heeft ook nog enige variatie in de vorm plaatsgevonden.

De Big5-methode

De Big5-methode is ontwikkeld door jeugdhulporganisatie Levvel en jongeren van ‘Jong doet mee!’ en correspondeert met de vijf belangrijkste leefgebieden voor jongvolwassenen om een stabiele basis voor de toekomst te kunnen realiseren: Support, Wonen, School&Werk, Inkomen en Welzijn. De Big5 impliceert de ondergrens die jongvolwassenen moeten bereiken om voldoende toegerust en uitgerust te zijn voor wat het leven kan brengen in de volwassenheid (en wordt daarmee gezien als kantelpunt voor de afronding van jeugdhulp).

Meer informatie over de Big5 is te vinden via:
www.movisie.nl/artikel/big-5-stevige-basis-jongeren

4. Verloop van de pilots

SUN Nederland heeft met SUN Zutphen het initiatief genomen om een aanbod te ontwikkelen en testen voor jongvolwassenen die te maken hebben (gehad) met jeugdhulp. Tijdens de verkenning werd duidelijk dat samenwerking met een jeugdhulpinstelling, waar jongvolwassenen ambulant of intramuraal begeleid worden, praktische belemmeringen met zich meebrengt. Jeugdhulpaanbieders werken doorgaans regionaal, terwijl de scope van SUN Zutphen rijkt tot de gemeentegrenzen. Om te voorkomen dat we daardoor slechts enkele jongvolwassenen uit Zutphen zouden kunnen bereiken, is het besluit genomen om de samenwerking met de gemeente aan te gaan. De gemeente is verantwoordelijk voor het faciliteren, toewijzen en opvolgen van jeugdhulp.

Tijdens de pilot hebben gemeenteambtenaren werkzaam op de verschillende dienstverlenende afdelingen (participatie, maatschappelijke ondersteuning en jeugd) de instructie gekregen om jongvolwassenen (woonachtig in Zutphen) tussen de 17 en 27 jaar aan te melden voor de pilot, als er sprake was van (1) een beperkt inkomen en spaargeld en (2) er sprake was van een verleden met jeugdhulp of een risico op toekomstige jeugdhulp. In de vragenlijst die bij de jongvolwassene is afgenomen geeft 58% aan nu of in het verleden jeugdhulp te hebben ontvangen, 25% zegt niet te weten of ze jeugdhulp hebben ontvangen en 17% zegt dat er tot nu geen sprake is geweest van jeugdhulp in zijn of haar leven.

Jongvolwassenen die aan de pilot wilden deelnemen vulden van tevoren een BIG5-plan in, waarin ze vertelden op welke BIG5-leefgebieden ze verbetering of bestendiging wilden bereiken. Ook werd gevraagd om een korte beschrijving van het plan om dit doel te bereiken, hoewel ook de mogelijkheid werd geboden om zonder concreet plan deel te nemen. Jongvolwassenen (met of zonder plan) kregen tijdens de pilot via het noodhulpbureau de beschikking over een digitale spaarrekening via *Potje.tech*. Via deze applicatie beschikten zij daardoor tijdens de duur van de pilot (maximaal 12 maanden) over een extern digitaal

geldpotje dat door SUN Zutphen gevuld werd tot € 1.000,-. Tijdens de aanmeldprocedure werd deelnemers gevraagd stil te staan bij de uitdagingen die zij ervaren in het zorgvuldig en bewust omgaan met geld en welke vorm van ondersteuning zij zelf passend vonden om het geldpotje verantwoord te beheren. Deelnemers konden kiezen uit verschillende vormen van ondersteuning:

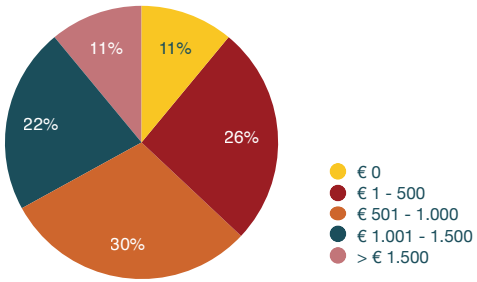
- een hulpverlener die meekijkt met af- en bijboekingen;
- alleen overboeken via een hulpverlener;
- het bedrag in maandelijkse etappes ontvangen.

Geleidelijk nam het aantal aanmeldingen toe. Ongeveer negen maanden na de start van de pilot werd het twintigste traject gestart. Omdat de vraag naar nieuwe trajecten bleef bestaan en er nog budget via SUN Nederland beschikbaar was, konden uiteindelijk nog zeven jongvolwassenen uit Zutphen in aanmerking komen voor het SUN-Potje.

Kenmerken van de deelnemers

De gemiddelde leeftijd van de deelnemers is 22,7 jaar. Zestien jongvolwassenen wonen nog thuis, negen hebben een zelfstandige woonplek, één deelnemer verblijft in een instelling of opvang en één deelnemer deelt de woonplek met huisgenoten. 85% van de deelnemers heeft op het moment van deelname géén startkwalificatie (Havo, VWO, MBO 2 of hoger). In onderstaande grafiek is de verdeling naar inkomensniveau (inclusief toeslagen) van de deelnemers weergegeven.

Maandinkomen van deelnemende jongvolwassenen

> **“Soms zit vooruitgang vast op iets relatiefs kleins als bijvoorbeeld het kunnen halen van een rijbewijs of theorie-examen, een borg voor een kamer of de aanschaf van spullen. Mijn belangrijkste ervaring is dat het werkt om deze jongeren vertrouwen te geven, door een financiële impuls te bieden. Met het SUN-Potje ontstaat direct ruimte om stappen te zetten en het versterken van hun basis en het vergroten van de kans op een stabiele toekomst. Ik zou heel graag ook na de pilot de mogelijkheid hebben om jongeren aan te melden. Ik heb zelf in meerdere trajecten ervaren dat het werkt.”**
>
> *Quote doorstroomcoach gemeente Zutphen*

Het SUN-Potje

De applicatie Potje is een product van de organisatie *Potje.tech*. Potje is bedacht om spaargedrag, in een tijdperk van achteraf betalen, te bevorderen. Daarnaast biedt Potje een oplossing voor groepen mensen die gezamenlijk een geldbedrag bij elkaar willen sparen, bijvoorbeeld om een gezamenlijke activiteit of doel te realiseren. Samen met *Potje.tech* bedacht SUN Nederland hoe Potje ook een functie kon vervullen voor de doeleinden van de pilot. Voor de pilot zijn ook een aantal functionaliteiten van Potje doorontwikkeld, zoals de mogelijkheid om de kosten van een potje niet via het potje, maar via factuur te betalen. Dankzij de samenwerking met Potje ontstond de mogelijkheid om voor de pilot SUN-Potjes te gebruiken voor het persoonlijk Big5-budget van € 1000,- per jongvolwassene, in plaats van het geld door het noodhulpbureau te laten beheren. De ontwikkelkosten heeft Potje voor eigen rekening genomen. SUN Nederland heeft de gebruikerskosten van Potje voor de deelnemers vergoed.

Potje is in de basis een spaarrekening, waar geld op gestort kan worden en geld van afgehaald kan worden, als de gebruiker Potje koppelt aan de eigen betaalrekening. Potje heeft een digitale omgeving in de vorm van een app. De app maakt het mogelijk om personen aan Potje toe te voegen die daarmee zicht krijgen op alle mutaties. Potje biedt daarnaast

de mogelijkheid om betalingen te ontvangen van derden. Zodoende kon het SUN-noodhulpbureau rechtstreeks geld overmaken naar het SUN-Potje.

Potje had bij de start van de pilot een aantal technische beperkingen. Een opname uit Potje moest bijvoorbeeld gelijk zijn aan een bedrag dat eerder in Potje is gestort. Om te voorkomen dat een jongvolwassenen zelfs voor kleine bedragen eerst € 1.000,- uit het Potje moesten halen om vervolgens het resterende bedrag weer terug te storten, is er gekozen om de SUN-Potjes via tien overboekingen van € 100,- te vullen tot € 1.000,-. Deze technische beperking heeft zover kan worden voorzien geen invloed gehad op het verloop van de pilot. Deze technische beperking is inmiddels op aanbevelen van SUN Nederland verholpen.

5. Lessen uit de pilot

De informatie uit de vragenlijsten over leeftijd, inkomen en behaalde diploma's geeft een beeld van de jongvolwassenen die via de pilot zijn bereikt. Deze paragraaf laat de betekenis zien van de pilotaanpak voor de eerste twintig deelnemers, zodat in de conclusie kan worden beantwoord of de aanpak bijdraagt aan het voorkomen dat jongvolwassenen onnodig (afg)lijden door hun financiële situatie.

"Ik ben 19 jaar oud en ik ben dit jaar gestopt met mijn opleiding. Ik heb last van erge vermoeidheid en ben vaak ziek in de wintermaanden. Hierdoor kan ik niet veel werken, wat ervoor zorgt dat ik vaak krap zit met geld en schulden heb gehad. Ik kreeg het voorstel om mee te doen met het SUN-potje. Ik wilde aan mijzelf bewijzen dat ik met geld kan omgaan. Tot nu toe heb ik in overleg met mijn coach twee keer geld opgenomen: mijn moeder had mijn schuld bij de zorgverzekering voorgeschoten en ik heb een deel daarvan aan haar terugbetaald. Daarnaast moet ik, ondanks dat ik ben gestopt met mijn opleiding, nog steeds kosten betalen. Hiervoor heb ik ook geld gebruikt, zodat ik geen stress heb over het afbetalen totdat ik een stabiel inkomen heb. Ik heb de afgelopen weken meerdere momenten gehad waarop ik dacht dat ik er makkelijk geld vanaf kon halen, maar dat heb ik bewust niet gedaan. Hierdoor ga ik veel bewuster met mijn geld om. Het geeft mij rust om te weten dat ik iets achter de hand heb voor noodgevallen".

Reactie deelnemer aan de pilot

Bestedingsdoelen

Aan de deelnemers is voorafgaande aan de pilot gevraagd welke bestedingsdoelen zij in gedachten hadden voor het budget van € 1.000,- wat hen via het SUN-Potje werd verstrekt. De jongvolwassenen is gevraagd om het budget te gebruiken voor doeleinden die een positieve invloed hebben op een of meerdere Big5-leefgebieden.

De meeste jongvolwassenen formuleerden één (6x) of twee (8x) bestedingsdoelen. Enkele deelnemers hadden drie (3x), vier (2x) of vijf (1x) doelen. In onderstaand tabel is te zien welke bestedingsdoelen in de plannen voorafgaande aan de pilot zijn benoemd.

Genoemde bestedingsdoelen voor SUN-Potje

Bestedingsdoel	Aantal keer genoemd	Begroot (totaal)
Rijbewijs	6	€ 5.000,-
Reiskosten	7	€ 3.375,-
Financiële buffer	5	€ 2.325,-
Gezond blijven	3	€ 1.250,-
Woninginrichting	4	€ 1.100,-
Betalingsachterstand	3	€ 1.100,-
Welzijn algemeen	3	€ 1.100,-
Geen concreet doel	1	€ 1.000,-
Laptop	2	€ 800,-
Studiekosten	2	€ 800,-
Activiteiten vrienden	2	€ 500,-
Advocaatkosten	1	€ 500,-
Hobby	1	€ 500,-
Kleding	2	€ 300,-
Kosten huisdier	1	€ 200,-
Eigen risico	1	€ 150,-
Totaal	**44**	**€ 20.000,-**

Bestedingspatroon

Omdat betalingen niet via het SUN-Potje maar via de eigen bankrekening van de jongvolwassene plaatsvinden, zijn er geen valide data over de daadwerkelijke besteding van het giftenbudget. Via Potje.tech is wel informatie beschikbaar over de mutaties binnen de verschillende SUN-Potjes.

De aanmeldingen vonden verspreid over de pilotperiode plaats, waardoor de maximale looptijd per SUN-Potje varieerde van 53 tot 335 dagen. De gemiddelde maximale looptijd was 182 dagen. De werkelijke looptijd (de periode tussen ontvangst en het volledig leegmaken van het potje), varieerde van 1 dag tot 265 dagen, met een gemiddelde van 99 dagen.

Het aantal overboekingen per SUN-Potje varieerde van één (volledige opname van € 1.000,-) tot negen. Vier SUN-Potjes bleven tijdens de pilot onaangebroken en zijn na afloop handmatig uitgekeerd. Bij aanvang is namelijk met de jongvolwassenen afgesproken dat zij zelf het moment konden bepalen om het geld te gebruiken. Door deze afspraken hebben we inzicht gekregen in wat die ‘vrijheid’ doet met het bestedingsgedrag van deze groep jongvolwassenen. De jongeren die relatief laat in de pilot instroomden (sommige jongvolwassenen hadden pas 4-6 maanden de beschikking over het SUN-Potje) hebben in overleg met de hulpverlener het geld op de eigen rekening uitbetaald gekregen. Zo konden zij alsnog het geld na afloop van de pilot besteden aan de afgesproken doelen binnen de Big5. Alle betrokkenen bij de pilot gaan er vanuit dat het geld daarmee nog steeds doelmatig zal worden ingezet en stellen vertrouwen in de deelnemers. Gemiddeld werd tijdens de pilot een SUN-Potje in drie overboekingen geleegd. Slechts één deelnemer heeft eigen spaargeld (€ 5,-) aan het potje toegevoegd.

Het belang van SUN-Potje als hulpmiddel

Tijdens de evaluatie is aan deelnemers gevraagd of zij, met de opgedane ervaring, opnieuw zouden kiezen voor een SUN-Potje wanneer zij ook de optie hadden om het geld rechtstreeks op hun eigen rekening te ontvangen. Slechts twee van de elf deelnemers zou dan kiezen voor

storting op de eigen rekening, het merendeel gaf de voorkeur aan deze methode. Niemand koos voor bewaring door een derde.

Acht van de elf deelnemers rapporteerden dat zij minder stress hadden door het SUN-Potje. Eén deelnemer ervoer juist meer stress, omdat hij druk voelde om het geld te moeten besteden terwijl hij daar nog geen aanleiding voor zag. Tijdens het interview aan het einde van de pilot vertelde deze deelnemer dat zijn gevoel van druk mogelijk werd versterkt vanwege zijn persoonlijkheid. Dankzij gesprekken met zijn hulpverlener is de stress uiteindelijk afgenomen. De wetenschap dat hij het budget ook als financiële buffer mag gebruiken, zorgde daarna juist voor minder stress.

“Het SUN-Potje vind ik belangrijk, stel je zit in de schulden en je krijgt het meteen op je bankrekening, dan worden je schulden meteen van die 1.000 euro afgehaald.”

“Persoonlijk vind ik mijzelf zelfredzaam genoeg om het geld te managen zonder het SUN-Potje, maar ik vind het werken met het SUN-Potje een fijner idee voor zowel de gemeente als de persoon die het SUN-Potje krijgt. Zo kan de consulent een beetje bijhouden wat er af gaat en de inwoner daarin begeleiden.”

“Ik vind de app van Potje.tech niet altijd even duidelijk, maar ik vind het wel erg prettig dat de € 1.000,- niet meteen op m’n bankrekening werd gestort. Zo kon ik wel overzicht houden wat bij welk potje hoort en niet in andere verleidingen vallen.”

Reacties van deelnemers aan de pilot over het belang van het SUN-Potje

Rol van professionals

Sommige hulpverleners maakten afspraken over het overleggen van bonnetjes, waardoor meer grip ontstond op doelmatige besteding. Voor enkele professionals was meekijken in het SUN-Potje zelfs een voorwaarde om jongeren aan te melden, om te voorkomen dat zij misleid zouden worden en hun geloofwaardigheid bij de doelgroep zou worden geschaad.

“Samen met mijn doorstroomcoach heb ik besproken dat ik het SUN-Potje van € 1.000,- ga gebruiken voor mijn rijbewijs. Dankzij deze bijdrage is bijna de helft van het bedrag dat ik nodig heb al gedekt. Ik heb financiële tegenslagen gehad, dit haalt veel druk van mijn schouders. Een rijbewijs betekent voor mij veel meer dan autorijden. Het geeft mij meer kansen op werk. Zodra ik mijn rijbewijs heb, gaan er veel meer deuren voor mij open. Ik heb met mijn coach duidelijke afspraken gemaakt over het gebruik van het geld. Wanneer ik er iets van wil uitgeven, bespreek ik dat eerst met haar. Dat voelt voor mij als een fijne en eerlijke samenwerking, waarin vertrouwen van beide kanten centraal staat. Ik ben ervan overtuigd dat dit potje veel jongeren enorm kan helpen.”

Reactie van een deelnemer aan het SUN-Potje

Doelmatig gebruik van het potje

Bij slechts één jongvolwassene bestond twijfel over doelmatige besteding; deze deelnemer verbrak kort na ontvangst van het budget het contact met zijn begeleider.

Uit de vragenlijst blijkt dat 64% (n=11) van de deelnemers minimaal één bestedingsdoel uit het oorspronkelijke plan heeft bereikt. Deelnemers die nog geen doel bereikten en in sommige gevallen het SUN-Potje ook nog niet (volledig) benutten, gaven uiteenlopende toelichtingen, zoals:

- wachten tot zij beter in hun vel zitten;

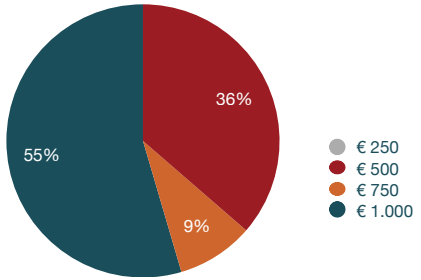
- wel bezig zijn met het doel (bijvoorbeeld rijlessen), maar het einddoel nog niet behaald;
- het budget gebruiken voor onverwachte obstakels.

> **"Het heeft me heel erg geholpen de afgelopen moeilijke maanden door te komen. Door het SUN-Potje zit ik niet zonder eten en niet diep in de schulden."**
>
> *Reactie van een deelnemer aan SUN-Potje*

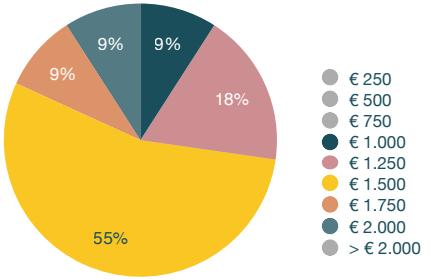
Het minimale en ideale SUN-Potje volgens de deelnemers

Aan de deelnemers is ook gevraagd wat in hun ogen het minimale bedrag van dit aanbod zou moeten zijn om het effectief en interessant te houden en wat het best passende bedrag zou zijn voor het beoogde doel. Het merendeel (55%) van de jongvolwassenen vindt dat een SUN-Potje op basis van het beoogde doel minimaal € 1.000,- moet bevatten. Een bedrag van € 1.500,- wordt het vaakst (55%) door hen als ideaal bedrag genoemd.

Minimale bedrag SUN-Potje volgens deelnemers

Ideale bedrag SUN-Potje volgens deelnemers

Het belang en effect van het pilotaanbod

Beperkingen in de effectmeting

Om de effecten van het pilotaanbod in kaart te brengen is gebruik gemaakt van kwalitatieve en kwantitatieve informatie. Het interpreteren van de effecten van de pilot wordt enigszins bemoeilijkt door een aantal factoren:

1. de korte looptijd van de pilot;
2. de beperkte omvang van de doelgroep, die door omstandigheden ook niet altijd heeft deelgenomen aan alle meetmomenten;
3. het ontbreken van een controlegroep waarin geen pilotaanbod heeft plaatsgevonden.

Indicatoren

Hieronder beschrijven we een aantal indicatoren die gebruikt zijn om het effect en/of het belang van het pilotaanbod ondanks deze beperkingen toch te kunnen duiden, namelijk:

1. de waarde die de betrokkenen hechten aan het pilotaanbod;
2. de invloed die betrokkenen toekennen aan het pilotaanbod op de eigen situatie;
3. de interpretatie van de veranderingen die over tijd hebben opgetreden op basis van zelfrapportage.

De waarde die betrokkenen hechten aan het pilotaanbod

Elke betrokken deelnemersgroep (jongvolwassenen, hulpverleners en noodhulpbureau) heeft halverwege en/of aan het einde van de pilot de vraag beantwoord hoe waardevol zij (in termen van cijfers 0-10) het pilotaanbod vinden voor (andere) jongvolwassenen in een financieel kwetsbare situatie. Daarnaast is er met beide groepen een focusgesprek gehouden om de ervaringen verder uit te diepen. Vijf jongvolwassenen die niet bij het gesprek aanwezig konden zijn hebben een e-mail gestuurd waarin ze vertellen over de waarde die deelname voor hun had. De deelnemers aan de pilot kennen het aanbod van een SUN-Potje met € 1.000,- de volgende waarde toe:

- De jongvolwassenen (n=11) geven het aanbod een 9,1.
- De hulpverleners (n=4) geven het aanbod een 9,3.
- Het noodhulpbureau (n=1) geeft het aanbod een 10.

De waarde beschreven door hulp- en dienstverleners

Het pilotaanbod levert hulpverleners een merkbaar andere kwaliteit van contact en begeleiding op. Doordat zij jongeren iets kunnen bieden dat direct voelbaar is in hun dagelijks leven, ontstaat er sneller vertrouwen, meer openheid en een gelijkwaardiger relatie. Het SUN-Potje fungeert als een concrete ingang om bredere thema's te bespreken zoals stabiliteit, motivatie, school, werk of welzijn, waardoor hulpverleners eerder zicht krijgen op onderliggende problemen en patronen. Tegelijk geeft het hen ruimte om maatwerk te leveren buiten de gebruikelijke kaders: ze kunnen inspelen op wat een jongere écht nodig heeft, in plaats van alleen op wat formeel mogelijk is. Voor veel hulpverleners werkt het potje daardoor als een versterking van hun professionele handelingsrepertoire: het biedt nieuwe aanknopingspunten, verdiept de samenwerking met jongeren en maakt het mogelijk om sneller en effectiever stappen te zetten richting herstel, ontwikkeling of participatie.

De waarde beschreven door jongvolwassen deelnemers

De jongvolwassenen ervaren het SUN-Potje vooral als een vorm van ruimte, rust en vooruitgang. Het geeft hen de mogelijkheid om doelen die anders buiten bereik lagen daadwerkelijk in gang te zetten. De

ondersteuning werkt door op meerdere lagen: het biedt directe financiële verlichting, het doorbreekt de voortdurende druk van geldzorgen en het maakt het mogelijk om zich te richten op ontwikkeling in plaats van overleving. Jongeren geven aan dat het SUN-Potje hen helpt om stappen te zetten die hun toekomstkansen vergroten, zoals toegang tot werk of het kunnen starten met een opleiding. Tegelijkertijd ervaren zij het SUN-Potje als een vorm van vertrouwen: een bevestiging dat iemand gelooft dat zij vooruit kunnen en dat zij verantwoordelijkheid aankunnen. Voor sommigen is het een oefenruimte om bewust met geld om te gaan; voor anderen een noodzakelijke steun om stabiliteit te creëren. Over de hele linie blijkt dat het SUN-Potje jongeren niet alleen financieel ondersteunt, maar ook mentale ruimte, perspectief en zelfvertrouwen oplevert om hun leven weer in beweging te krijgen.

De waarde beschreven door het SUN-noodhulpbureau

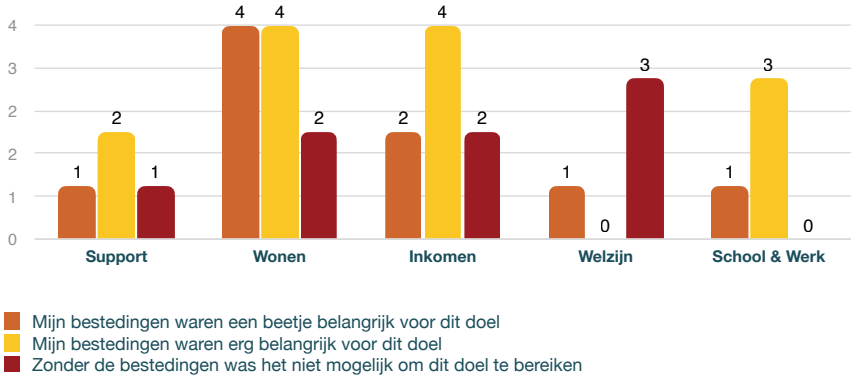
De pilot heeft SUN Zutphen versterkt in het bieden van maatwerk en het beter aansluiten op wat jongeren en hulpverleners in de praktijk nodig hebben. De bureaucoördinator gaf de aanpak een '10', omdat de pilot

uitzonderlijk veel opleverde, al zou een 9,5 volgens hem beter laten zien dat er altijd ruimte voor verbetering is. Voor SUN Zutphen maakte de pilot zichtbaar dat een noodhulpbureau soms meer kan betekenen wanneer er ruimte is om mee te kijken in het proces. SUN Zutphen ziet ook de waarde voor het werkveld: hulpverleners en gemeentelijke partners moesten tijdens de pilot nadenken over hun rol: wanneer werkt een SUN-Potje, hoe begeleid je jongeren terwijl zij hun autonomie behouden en hoe zorg je dat een traject een succes wordt? De pilot liet goed zien dat een SUN-noodhulpbureau niet alleen financiële steun biedt, maar ook de samenwerking met de praktijk verdiept en een belangrijke rol kan spelen in het verrijken van hulp- en dienstverleningstrajecten.

De invloed die het pilotaanbod volgens de doelgroep heeft op de eigen Big5-situatie

In de vragenlijsten is aan de deelnemers gevraagd een inschatting te maken van de invloed van het SUN-potje op de Big5-domeinen. In de vragenlijst stond een toelichting op de Big5. De vraag die hiervoor werd gebruikt is: “Hebben jouw keuzes met het SUN-Potje (van € 1.000,-) invloed gehad op jouw Big5?”.

Ervaren belang pilotaanbod per Big 5-leefgebied

Uit deze grafiek blijkt dat het pilotaanbod (natuurlijk mede bepaald door de vooraf gemaakte individuele keuzes van de deelnemers) voor de meeste deelnemers belangrijk of essentieel is voor: het bereiken van een betere financiële en welzijnssituatie. Voor sommige deelnemers blijkt het aanbod (ook) belangrijk of essentieel te zijn om de situatie op de andere Big5-domeinen te verbeteren: wonen, school & werk en support. Uit de gesprekken met de betrokkenen komt ook naar voren dat het pilotaanbod bijdraagt aan hun motivatie en doorzettingsvermogen, waardoor een jongvolwassene mogelijk minder snel uitvalt of in een hulp- of begeleidingstraject belandt. Op de langere termijn kan dit ook een verbetering op de Big5-domeinen betekenen.

Veranderingen over tijd

Alle deelnemers hebben bij de start van de pilot een vragenlijst ingevuld waardoor ‘een startfoto’ gemaakt kon worden van de omstandigheden en de beleving van het leven op dat moment. In de vragenlijst is ook specifiek gevraagd hoe goed de minimale basisvoorwaarden per Big5-domein overeenkomen met de eigen situatie. De deelnemers is vervolgens na ongeveer zes maanden en aan het einde van de pilot opnieuw gevraagd om de vragenlijst in te vullen. Het overzicht van de veranderingen op persoonsniveau laat veel variatie en daarmee geen eenduidig beeld zien. Een aantal dingen vallen bij de analyse op. Negen van de veertien respondenten rapporteren na de pilot een hoger cijfer op de variabele ‘geluk’ (levenstevredenheid). De toename is gemiddeld 0,8 punt (schaal 1-10). Het gemiddelde cijfer voor ‘geluk’ was 5,4 en werd na afloop 6,2. De variabele ‘ervaren gezondheid’, ‘stress in de afgelopen drie maanden’ en ‘zorgen over de toekomst’ zijn gemiddeld ongeveer gelijk gebleven. De scores op de Big5-leefgebieden zijn gemiddeld ook ongeveer gelijk gebleven op de meetmomenten. De veranderingen op het leefgebied werk/opleiding laten wel een verschil zien, daar stijgt de gemiddelde score met 0,4 punt tot 3,6 (op een schaal van 1-5). Vanwege de beperkingen binnen de onderzoeksopzet kunnen op basis van deze kwantitatieve gegevens uit de vragenlijst geen harde conclusies worden verbonden aan het mogelijke effect dat na de installatie van het SUN-Potje is opgetreden. Op basis van de gesprekken met de deelnemers,

de theoretische onderbouwing van de aanpak en de informatie die is verkregen uit de vragenlijsten zien we voldoende indicaties om de aanpak als waardevol te beschouwen. Wetenschappelijk onderzoek kan, indien de mogelijkheid zich voordoet om het project opnieuw te organiseren over een langere looptijd, uitsluiten óf en hoelang eventuele effecten door de aanpak optreden.

"Voor mij was de € 1.000,- echt even een droom die ik niet kon geloven. Helaas door veel mentale en lichamelijke problemen heb ik vanaf jongs af aan geen normaal leven. School was altijd een groot probleem en ook passend werk vinden is niet gelukt. Dankzij het SUN-Potje kan ik mijn droom om ooit samen met mijn vader motor te rijden, proberen werkelijk te maken. Dat heeft mij ondanks mijn chronische depressie veel vreugde, hoop en positieve uitdagingen gegeven."

Reactie deelnemer aan de pilot over de betekenis van SUN-Potje

C. Conclusie en aanbevelingen

6. Conclusie

De pilot Jongvolwassenen in Zutphen is met 27 deelnemers goed benut en heeft waardevolle inzichten opgeleverd over de mogelijkheden van proactieve ondersteuning, de manier van ondersteunen en de uitvoerbaarheid door noodhulpbureaus. De conclusies hieronder hebben uitsluitend betrekking op deze pilot. De definitieve slotconclusie van het project volgt na afronding en publicatie van alle deelrapportages.

Proactief ondersteunen

Binnen de context van deze pilot is zichtbaar geworden dat proactief ondersteunen een groep jongvolwassenen bereikt die anders geen toegang zouden hebben tot financiële ondersteuning van een SUN-noodhulpbureau. In alle gevallen was er op het moment van toekenning geen urgente zichtbare nood, terwijl noodhulpbureaus normaal gesproken juist bij urgente situaties ondersteunen. De pilot laat daarmee zien dat proactieve ondersteuning een aanvullende functie kan vervullen en van toegevoegde waarde is, naast reguliere noodhulp die noodhulpbureaus sowieso al bieden.

De jongvolwassenen die deelnamen aan de pilot hebben in vergelijking met hun leeftijdsgenoten een laag inkomen, geen startkwalificatie (85%) en ontvangen ondersteuning van de gemeente op één of meerdere leefgebieden. Bij deze groep ontbreekt het aan een stabiele Big5-situatie. Professionals maakten vooraf de inschatting dat deze jongeren onvoldoende financiële ruimte hadden om zelfstandig stappen te zetten richting stabiliteit en selecteerden op basis daarvan 27 jongvolwassenen voor deelname aan de pilot.

Investeren in kansen

Een deel van de deelnemers gebruikte het budget om te investeren in factoren die hun toekomstkansen vergroten. Veelvoorkomende doelen waren:

- het behalen van een rijbewijs;
- studie gerelateerde kosten, zoals reiskosten, schoolboeken of een laptop.

Deze doelen sluiten aan bij factoren die bekend staan als belangrijk voor economische zelfstandigheid. De jongeren die hierin investeerden waren aan het einde van de pilot nog steeds actief bezig met het realiseren van hun doel.

Opvangen van financiële tegenslagen

Een andere groep deelnemers gebruikte het budget om financiële tegenslagen op te vangen.

- inzet van het SUN-Potje om schulden af te lossen;
- inzet van het SUN-Potje als buffer om zodoende financiële rust en ruimte te ervaren.

Voor deze jongeren fungeerde het SUN-Potje vooral als stabiliserend vangnet. Na afloop van de pilot bleken zes SUN-Potjes (gedeeltelijk) nog gevuld en konden daarmee mogelijk nog als buffer fungeren. Eén deelnemer benoemde expliciet dat zij zonder het SUN-Potje geen eten had kunnen kopen tijdens een moeilijke periode.

Ervaren effect

De meeste jongvolwassen deelnemers (73%) geven aan minder stress te ervaren vanwege de ondersteuning via het SUN-Potje. De waardering van de betrokkenen is hoog: 9,1 onder jongvolwassenen, 9,3 onder hulp- en dienstverleners en 10 onder het noodhulpbureau.

Deze waarderingen laten zien dat het aanbod aansluit op een behoefte in de praktijk. Er zijn diverse jongvolwassen in beeld van hulp- en dienstverleners die door een gebrek aan financiële mogelijkheden kunnen (afg)lijden en niet de mogelijkheid hebben om te investeren in de eigen Big5-situatie. Proactief ondersteunen lijkt ervoor te zorgen dat er meer perspectief ontstaat en de situatie van deze jongvolwassenen worden verzacht, gestabiliseerd of doorbroken. De onderzoeksopzet tijdens de pilot leent zich vanwege de relatief kleine steekproef en het ontbreken van een controlegroep niet voor generaliseerbare conclusies over het effect van het aanbod. Deelnemers zijn echter wel zeer positief over de uitkomsten en zijn met SUN Nederland van mening dat deze pilot navolging verdient.

De manier van ondersteunen

Een tweede doel van de pilot was het verkennen van een manier van ondersteunen waarin autonomie, regie en competenties van jongvolwassenen nadrukkelijk worden benut. De pilot laat zien dat deze benadering binnen de context van Zutphen succesvol is, doordat de aanpak goed uitvoerbaar is en aansluit bij de behoeften van veel deelnemers.

Autonomie en regie als uitgangspunt

Deelnemers werd gevraagd vooraf een Big5-plan op te stellen waarin zij zelf formuleerden hoe € 1.000,- in het SUN-Potje van betekenis kon zijn voor hun situatie. Door het budget niet door professionals te laten beheren, maar vanuit vertrouwen via het SUN-Potje het geld aan de jongvolwassene in beheer te geven, werd bewust aangesloten op hun behoefte aan regie en zelfstandigheid.

Binnen de pilot blijkt dat deze manier van ondersteunen voor veel deelnemers goed werkt. Jongvolwassenen die aangaven dat zij de verantwoordelijkheid (met ondersteuning) konden dragen, en waarbij professionals geen zorgen hadden over mogelijke reputatieschade van henzelf, doorliepen succesvolle trajecten.

Het SUN-Potje als instrument

Het SUN-Potje blijkt een waardevol instrument om autonomie te combineren met transparantie en lichte begeleiding. Deelnemers

konden kiezen uit verschillende vormen van begeleiding, zoals het laten meekijken door een hulpverlener of het ontvangen van het budget in maandelijkse bedragen. Deze flexibiliteit maakte het mogelijk om de ondersteuning af te stemmen op de situatie en voorkeuren van de jongvolwassene en hulp- of dienstverlener.

De pilot laat zien dat het SUN-Potje voor veel deelnemers helpt om overzicht te houden, verleidingen te beperken en bewustere keuzes te maken. De reacties van deelnemers bevestigen dit beeld: 82% zou opnieuw kiezen voor een SUN-Potje wanneer zij ook de mogelijkheid hadden om het geld rechtstreeks op hun eigen rekening te ontvangen.

Grenzen en nuances

Tegelijkertijd laat de pilot zien dat deze manier van ondersteunen niet voor iedere jongvolwassene passend is. Bij enkele deelnemers werd het budget direct opgenomen, zonder gebruik te maken van de mogelijkheid om geld te bewaren in het SUN-Potje. Eén deelnemer ervoer juist tijdelijk meer stress, omdat het Potje een gevoel van druk opriep om het geld te moeten besteden.

Deze bevindingen wijzen erop dat de inzet van een SUN-Potje situatieafhankelijk moet worden overwogen. Voor veel jongeren biedt het structuur, rust en overzicht en zorgt het voor goede samenwerking met de hulpverlener; voor sommigen biedt het geen meerwaarde en is een meer directe of eenvoudige vorm van ondersteuning passender.

Wat dit betekent binnen de pilot

Binnen deze pilot blijkt de manier van ondersteunen waarin autonomie en competenties centraal staan en het SUN-Potje transparantie en differentiatie mogelijk maakt:

- aan te sluiten bij de competenties van veel jongvolwassenen;
- vertrouwen te versterken tussen jongvolwassenen en professionals;
- een werkbare balans te bieden tussen zelfstandigheid en begeleiding.

De toerusting van noodhulpbureaus

Het derde doel van de pilot was het verkennen van de uitvoerbaarheid van proactieve ondersteuning door noodhulpbureaus. De pilot laat zien dat deze werkwijze binnen de context van Zutphen goed toepasbaar is, mits aan enkele voorwaarden wordt voldaan.

Uitvoerbaarheid binnen de pilot

De vooraf geformuleerde selectiecriteria: een beperkt inkomen en eigen vermogen, in combinatie met een verleden of risico op jeugdhulp, bleken voldoende richting te geven om binnen het cliëntenbestand van hulp- en dienstverleners een duidelijke doelgroep te identificeren. De koppeling met de Big5-theorie bood professionals en het noodhulpbureau bovendien een bruikbaar kader.

Binnen de pilot blijkt dat proactieve ondersteuning, net als reguliere noodhulp, kan bijdragen aan het verzachten, stabiliseren of doorbreken van situaties. Het verschil is dat deze ondersteuning eerder in het proces wordt ingezet, voordat problemen escaleren tot urgente nood.

Afhankelijkheid van middelen

Noodhulpbureaus zijn voor hun ondersteuning afhankelijk van donaties. De pilot laat zien dat proactieve ondersteuning meerwaarde biedt en navolging verdient. Dit is echter alleen mogelijk wanneer er voldoende middelen beschikbaar zijn om aanvragen te behandelen en SUN-Potjes ter beschikking te stellen. De uitkomsten van de pilot laten zien dat deze manier van ondersteunen goed aansluit bij de behoeften van jongvolwassenen. De nadruk op autonomie, competenties en toekomstperspectief werkt versterkend. Deze aanpak kan daarom ook kansen bieden voor nieuwe financieringsmogelijkheden. Donateurs zijn mogelijk meer geneigd interventies te ondersteunen die preventief werken en jongeren in staat stellen om zelf stappen te zetten.

Expertise en weging

De weging van een aanvraag vraagt om voldoende kennis van de Big5-leefgebieden en inzicht in de leefwereld van jongvolwassenen in

een financieel kwetsbare situatie. Tijdens de pilot is gebleken dat de SUN-coördinator deze werkwijze goed kan toepassen, zeker wanneer er ruimte is om te sparren met iemand die ervaring heeft met proactief ondersteunen.

Daarnaast laat de pilot zien dat de SUN-bureaucoördinator een centrale rol vervult in de opstart en uitvoering van deze werkwijze. De coördinator is een belangrijke spil in het onder de aandacht brengen van het aanbod, het selecteren van passende aanvragen en het aangaan en onderhouden van relaties met hulp- en dienstverleners. Deze rol blijkt essentieel om proactieve ondersteuning goed te kunnen positioneren binnen het lokale netwerk.

Binnen de context van deze pilot lijkt de benodigde expertise goed te organiseren, al vraagt verdere opschaling om blijvende aandacht voor kennisontwikkeling en borging.

Samenvatting

De bevindingen uit deze pilot laten zien dat proactieve ondersteuning goed uitvoerbaar is en aansluit bij de behoeften van jongvolwassenen die anders geen toegang zouden hebben tot financiële ondersteuning. De combinatie van een persoonlijk Big5-budget, afgestemde begeleiding en een instrument als het SUN-Potje blijken perspectief te vergroten, stress te verminderen en kwetsbare situaties vroegtijdig te verzachten, stabiliseren of doorbreken.

Tegelijkertijd laten de resultaten zien dat deze werkwijze afhankelijk is van voldoende middelen, passende expertise en een sterke rol voor de SUN-bureaucoördinator in het verbinden van het lokale netwerk. De inzet van het SUN-Potje blijkt voor veel deelnemers ondersteunend, maar vraagt idealiter om een afweging per situatie omdat ook hier maatwerk nodig is.

7. Aanbevelingen

De aanbevelingen hieronder richten zich op het versterken van de ondersteuning aan jongvolwassenen in een financieel kwetsbare situatie. Ze bouwen voort op de inzichten uit de pilot en op de bredere problematiek die eerder in dit document is beschreven. De aanbevelingen zijn geformuleerd voor verschillende betrokken partijen en moeten worden gelezen als richtinggevend binnen de context van dit project. Hoewel de pilot zich primair richtte op jongvolwassenen met jeugdhulp, zijn we van mening dat de aanbevelingen ook relevant zijn voor organisaties en instanties die zich richten op jongvolwassenen zonder jeugdhulp.

Aanbevelingen aan noodhulpbureaus

Veranker proactieve ondersteuning als aanvulling op reguliere noodhulp

Veel jongvolwassenen komen pas in beeld wanneer problemen escaleren. Overweeg om proactieve ondersteuning structureel in te zetten voor jongeren in een kwetsbare situatie met beperkte financiële ruimte, zodat financiële stress en afglijden eerder kunnen worden voorkomen. Voor jongvolwassenen met een jeugdhulpverleden is het belang mogelijk nog groter, omdat zij in verhouding tot hun leeftijdsgenoten in hun verdere levensloop veel vaker met problemen kampen. Tegelijkertijd laat de pilot zien dat de aanpak ook gewaardeerd wordt door jongvolwassenen die geen jeugdhulp, maar een andere vorm van ondersteuning vanuit de gemeente ontvangen.

Experimenteer met het gebruik van instrumenten zoals het SUN-Potje om autonomie te versterken

Experimenteer als noodhulpbureau met het inzetten van autonomie-versterkende instrumenten zoals het SUN-Potje. Maak gebruik van verschillende begeleidingsvormen die aansluiten bij de situatie van de jongvolwassene: van volledig zelfstandig beheer tot gedeeld toezicht of begeleide besteding. Door deze instrumenten breder in te zetten,

versterken noodhulpbureaus de regie van jongvolwassenen, vergroten zij de effectiviteit van ondersteuning en dragen zij bij aan het voorkomen van escalatie.

Versterk de rol van de bureaucoördinator bij jongvolwassenen casuïstiek

De bureaucoördinator is een belangrijke spil in het verbinden van jeugdhulpverleners, het selecteren van aanvragen en het positioneren van proactieve ondersteuning binnen het lokale netwerk. Bij introductie van deze werkwijze is het essentieel om in deze rol te investeren en tijd vrij te maken voor relatieopbouw en afstemming. Een goede weging vraagt daarnaast om inzicht in de Big5-leefgebieden en de leefwereld van jongvolwassenen met jeugdhulp in een financieel kwetsbare situatie. Borg deze expertise binnen het noodhulpbureau.

Aanbevelingen aan hulp- en dienstverleners binnen de jeugdhulp

Handel voordat problemen escaleren of kansen uit zicht raken

Jongvolwassenen die in beeld zijn bij hulp- en dienstverleners binnen de jeugdhulp, kampen regelmatig met problemen en obstakels die uiteindelijk kunnen leiden tot onnodige escalatie en (afg)lijden. Veel jongvolwassenen met jeugdhulp verkeren in een financieel kwetsbare situatie, maar hebben desondanks ideeën over het verbeteren van hun kansen op de arbeidsmarkt en over veranderingen in de privésituatie die kunnen leiden tot verbeteringen op het gebied van welzijn. Sommige jongvolwassenen hebben geen financiële buffer voor tegenslagen, waardoor ze geldstress ervaren.

Het is belangrijk dat hulp- en dienstverleners binnen de jeugdhulp, op de hoogte zijn van de Big5 hun signalen en doelen serieus nemen. Zeker wanneer de jongvolwassene nog geen stabiele Big5 heeft. Financiële stress en obstakels kunnen een groot effect hebben op motivatie, stabiliteit en toekomstperspectief en daarmee ook op het verloop en de effectiviteit van het hulpverleningstraject.

Onderneem vroegtijdig actie: bespreek signalen direct met de jongvolwassene en neem tijdig contact op met een noodhulpbureau om te verkennen welke ondersteuning mogelijk is. Een snelle, gerichte interventie kan voorkomen dat problemen verergeren en kan juist ruimte creëren voor ontwikkeling, herstel en het benutten van kansen. Stel zo nodig een aandachtsfunctionaris aan binnen de eigen organisatie om voldoende focus te houden op de mogelijkheid van (proactief) ondersteunen via een SUN-noodhulpbureau.

Onderzoek de mogelijkheid van een Big5-budget bij vrijwillige jeugdhulpverleningstrajecten

Tijdens de pilot bleek het persoonlijk, flexibel inzetbare SUN-Potje een effectief instrument om jongvolwassenen te binden die anders moeilijk in beweging komen. Zet het persoonlijk budget via SUN-Potje vroegtijdig in

wanneer professionals signaleren dat een jongvolwassene gemotiveerd is om stappen te zetten, maar wordt tegengehouden door kleine financiële drempels (of wanneer er juist sprake is van terughoudendheid richting hulpverlening). Neem tijdig contact op met een noodhulpbureau om te verkennen of inzet van het SUN-Potje passend en beschikbaar is. Een gerichte financiële interventie op het juiste moment kan het verschil maken tussen uitval en deelname, tussen stilstand en vooruitgang.

Aanbevelingen aan gemeenten

Maak proactieve ondersteuning onderdeel van inwoner-gerichte dienstverlening

Gemeenten die werken vanuit vertrouwen en nabijheid zien dat jongeren met jeugdhulp sneller in beeld komen wanneer zij zelf regie ervaren. Een persoonlijk Big5-budget in een SUN-Potje past naadloos bij deze benadering: het geeft jongeren ruimte om eigen keuzes te maken en versterkt hun motivatie. Door deze werkwijze structureel op te nemen, kunnen gemeenten voorkomen dat jongvolwassenen opnieuw uit beeld raken en kansen verloren gaan. De aanpak is niet alleen van belang voor de jongvolwassenen en gemeenten. Het voorkomen van (afg)lijden kan ook maatschappelijk kosten uitsparen waar alle inwoners van de gemeenten indirect van profiteren. De gemeente betrokken bij de pilot, vermoedt dat de aanpak ook van betekenis kan zijn voor inwoners met een leeftijd boven de leeftijdsgrenzen van de pilot.

Versterk de gemeentelijke regierol in de 18-/18+ overgang

Gemeenten hebben een wettelijke en praktische regierol in de overgang van minder- naar meerderjarigheid, maar in de praktijk vallen veel jongvolwassenen tussen wal en schip. Gemeenten kunnen een Big5-budget expliciet opnemen in hun 18-/18+ beleid (al dan niet via een noodhulpbureau), zodat professionals meer handelingsmogelijkheden hebben wanneer jongvolwassenen dreigen af te glijden of wanneer er sprake is van terughoudendheid richting hulpverlening. Hierdoor kan de continuïteit van ondersteuning vergroot worden en kunnen langdurige trajecten, wanneer de problemen bij de jongvolwassenen zijn geëscaleerd, worden voorkomen.

Stimuleer regionale samenwerking tussen gemeenten, jeugdhulp en noodhulpbureaus

De pilots laten zien dat samenwerking tussen deze partijen leidt tot betere bereikbaarheid en effectievere ondersteuning van jongvolwassenen in een financieel kwetsbare situatie. Jongvolwassenen krijgen via de interventie meer regie en kansen om (financieel gerelateerde) problemen op te lossen en te investeren in de eigen situatie om verbetering op één of meer leefgebieden te realiseren. Hulp- en dienstverleners vinden de interventie goed aansluiten op de eigen trajecten en organisatiedoelen. Stimuleer als gemeente de onderlinge samenwerking en maak ook budget vrij voor deze aanpak.

Aanbevelingen aan de politiek

Geef gemeenten landelijke kaders, waardoor persoonlijke budgetten een legitiem onderdeel worden van dienstverlening en preventiebeleid

De Nederlandse hulpverlening is sterk gericht op gesprekken, coaching en gedragsverandering. Deze benadering is waardevol, maar onvoldoende voor jongvolwassenen die vooral worden geremd door praktische financiële obstakels die niet via gesprekken verdwijnen. Ontwikkel als landelijke politiek een nieuw beleidskader waarin praktische, ontwikkelgerichte interventies zoals het Big5-budget een volwaardige plek krijgen naast psychosociale hulp. Leg vast dat gemeenten deze interventies mogen inzetten wanneer dit aantoonbaar bijdraagt aan stabiliteit, motivatie, talentontwikkeling en het voorkomen van (afg)lijden. Benoem expliciet dat dit geen ongeoorloofde inkomenspolitiek is, maar doelgerichte preventie en ontwikkelingsondersteuning.

Maak preventie financieel aantrekkelijk voor gemeenten

Gemeenten willen preventief werken, maar het huidige stelsel financiert vooral het oplossen van problemen nadat ze zijn geëscaleerd, met alle nadelige gevolgen van dien. Hulpverlening wordt vaak pas ingezet als problemen al tot uiting zijn gekomen en brengt vaak hogere kosten met zich mee. Introduceer daarom preventieprikkels die gemeenten stimuleren om vroegtijdig te handelen. Dit kan bijvoorbeeld via specifieke uitkeringen voor praktische interventies zoals het Big5-budget.

Positioneer proactieve ondersteuning binnen de hervorming van jeugdhulp

Financiële stress is een belangrijke factor bij afglijden en escalatie onder jongvolwassenen met jeugdhulp. Neem proactieve ondersteuning via het SUN-Potje op in de hervormingsagenda van jeugdhulp als preventieve interventie die stabiliteit en perspectief vergroot.

Aanbevelingen aan donateurs

Investeer in proactieve ondersteuning van SUN-noodhulpbureaus als preventieve interventie

Fondsen die noodhulpbureaus ondersteunen, hanteren soms voorwaarden die gericht zijn op urgente nood of strikt noodzakelijke kosten. De pilot toont dat proactieve, preventieve interventies veel meerwaarde hebben voor jongeren met jeugdhulp. Investeer als donateur in proactieve ondersteuning door SUN-noodhulpbureaus en maak daarmee SUN-Potjes mogelijk die aansluiten op de autonomie van jongvolwassenen en met gepaste begeleiding flexibel en ontwikkelgericht kunnen worden ingezet. Sta toe dat middelen worden gebruikt voor kleine, gerichte interventies (zoals het SUN-Potje) die stabiliteit vergroten, stress verminderen en toekomstperspectief versterken ook als er niet direct sprake is van urgente nood. Door preventie expliciet te ondersteunen, dragen fondsen bij aan het voorkomen van escalatie en vergroten zij de effectiviteit van noodhulp in de praktijk.

Help SUN Nederland om landelijke positionering en kennisontwikkeling te versterken

Ondersteun SUN Nederland met bijdragen voor landelijke positionering en kennisontwikkeling, gericht op het opschalen van het SUN-Potje als preventieve interventie. Investeer in onderzoek, dataverzameling, training, communicatie en beleidsontwikkeling, zodat SUN Nederland SUN-noodhulpbureaus, gemeenten, professionals en fondsen kan ondersteunen bij het verantwoord en effectief inzetten van persoonlijke Big5-budgetten.

8. Tot slot

SUN Nederland stelt deze kennis belangeloos ter beschikking, zodat ook andere geïnteresseerden er gebruik van kunnen maken.

Deze deelrapportage is onderdeel van het SUN-project Jongvolwassenen. Andere rapportages in deze reeks kennen een vergelijkbare opzet en gaan over de andere bijzondere doelgroepen die bij de pilot betrokken waren:

- Jongvolwassenen met GGZ- en verslavingsproblemen
- Jongvolwassenen ex-gedetineerden
- Jongvolwassen statushouders
- Jongvolwassenen met schulden

Naast deze reeks aan documenten is er ook een separaat Inspiratiedocument dat specifiek bedoeld is voor de noodhulpbureaus. Hierin staan praktische tips en tools die door de noodhulpbureaus gebruikt kunnen worden voor het wegen van een ondersteuningsvraag van jongvolwassenen.

We realiseren ons dat we niet volledig zijn en dat er over de doelgroep nog veel meer te vertellen valt. Toch hopen we dat deze publicatie de lezers van kennis en inzichten heeft voorzien.
Heeft u opmerkingen of vragen over deze uitgave of relevante aanvullingen dan kunt u contact opnemen via: info@sunnederland.nl.

Noten

1. Zie: https://www.movisie.nl/artikel/big-5-stevige-basis-jongeren
2. CBS Jeugdmonitor (2025) - cijfers jeugdhulpgebruik
3. Zie: https://longreads.cbs.nl/jeugdmonitor-2019/jeugdzorg-en-de-weg-naar-volwassenheid
4. Zie: https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-29325-103.html
5. NJI (2022) - Ondersteuning op weg naar volwassenheid
6. Zie: https://www.jeugdzorgnederland.nl/actueel/stand-van-de-jeugdzorg-2025
7. Zie: https://www.cbs.nl/item?sc_itemid=cecaf30a-c047-4999-a88b-c9f809359dce&sc_lang=nlnl
8. Zie: https://www.nji.nl/kennis/wijkteams/hoe-werk-ik-aan-een-gelijkwaardige-relatie-met-een-gezin
9. Zie: https://www.igj.nl/documenten/2026/06/04/jongeren-voelen-zich-onvoldoende-gehoord-en-te-weinig-betrokken
10. Zie: https://www.nji.nl/kennis/van-jeugd-naar-volwassenheid/stabiele-ondersteuning
11. NJI (2022) - Uitstroomprofielen: woonondersteuning in overgang van jeugdzorg naar volwassenenzorg
12. Stichting het vergeten kind (2025)
13. Zie: https://www.nji.nl/kennis/van-jeugd-naar-volwassenheid/waar-lopen-jongeren-tussen-16-en-27-jaar-tegenaan

14 Zie: https://www.nji.nl/actueel/bied-jongeren-een-permanente-woonplek

15 Zie: https://www.rijksoverheid.nl/vraag-en-antwoord/bijstand/welke-regels-gelden-er-voor-de-bijstand-voor-jongeren

16 Zie: https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/37/aandeel-woonlasten-in-inkomen-hoogst-voor-jonge-alleenwonende-huurders

17 Zie: https://www.nji.nl/kennis/armoede-en-geldzorgen/oorzaken-en-gevolgen-van-geldzorgen-bij-jongeren

18 Zie: https://www.nji.nl/actueel/meer-jongeren-hebben-geen-startkwalificatie

19 Zie: https://www.nji.nl/kennis/gedragsproblemen/gedragsproblemen-in-de-klas

20 Zie: https://www.igj.nl/documenten/2025/03/26/signalen-jeugdbeschermingsketen-compleet-2023-2024
21 Zie: https://pointer.kro-ncrv.nl/wat-gebeurt-er-met-jongeren-in-de-jeugdzorg-zodra-zij-18-worden
22 Zie: https://www.sunnederland.nl/actueel/vu-onderzoek-nader-toegelicht-betekenis-sun-noodhulp-voor-gemeenten
23 Zie: https://www.cbs.nl/item?sc_itemid=4bdbb872-af36-4ea8-8cf7-eec82bf5d053&sc_lang=nl-nl&utm

Colofon

© 2026 SUN Nederland
Auteurs Nathalie Boerebach en John Wildenberg
Grafische vormgeving Janneke Verrips
Foto's Magnific, Unsplash

SUN Nederland wil u vragen om dit deel 3 over Jongvolwassenen met jeugdhulp en de inzet van proactieve noodhulp zoveel mogelijk te delen met uw relaties en te verspreiden binnen bestaande netwerken. Op die manier werken we samen aan verbetering van de ondersteuning aan mensen in urgente financiële nood. Samen maken we het verschil!

Stichting Urgente Noden Nederland

Seinstraat 22
1223 DA Hilversum
info@sunnederland.nl
www.sunnederland.nl